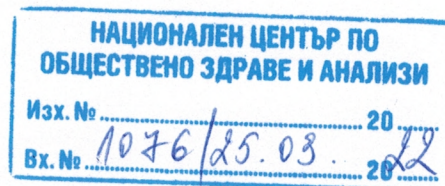

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Каролина Любомирова, дм
Ръководител на катедра „Трудова медицина“,
Факултет по обществено здраве, Медицински университет София,
съгласно № РД-68/11.02.2022г.

НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД НА ТЕМА :

**„ ХАРАКТЕРИСТИКА НА СМЕННИТЕ РЕЖИМИ НА РАБОТА И
РИСКА ЗА ЗДРАВЕТО В БОЛНИЧНАТА ПОМОЩ ”**

С автор :

Ирина Валериева Цекова

за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“
в област на висше образование: 7. „Здравеопазване и спорт“;

професионално направление: 7.1. „Медицина“;

докторска програма: „Хигиена“

Научен ръководител: доц. Катя Вангелова, дб

Биографични данни:

Ирина Валериева Цекова е родена през 1982г. Придобива висше образование в СУ „Климент Охридски“ като бакалавър по биология и магистър по генетика и геномика. Работи последователно в Българска Академия на Науките, Институт по физиология на растенията и генетика и Молекулен Медицински Център към МУ-София. От 2015г. е асистент в Националния център по обществено здраве и анализи и работи в областта на безопасността и здравето при работа, статистически анализи, хормонален скрининг и др.

Актуалност на темата:

Темата на дисертационния труд е актуална, тъй като през последното десетилетие се увеличават както делът на работещи на смени с нощен труд така и разнообразието на сменните модели и форми на заетост, което поставя нови въпроси при осигуряване на здраве и безопасност при работа. От особено значение е оценката на този рисков фактор върху здравето на работещите в системата на здравеопазването поради съществено увеличаване здравен риск при работа при тях във връзка с глобалната пандемия от 2020г.

Структура на дисертационния труд :

Дисертационният труд е представен на 167 стандартни страници и е онагледен с 27 фигури и 49 таблици. Библиографията включва 193 литературни източника, от които 14 на кирилица.

Направеният литературен обзор показва широката осведоменост на дисертанта по разглеждания проблем. Ясно и прегледно са описани историческото развитие и характеристиките на сменната работа и промяната в циркадианните ритми, до които води. Използването на литературни източници от високореференирани списания дава възможност да се направи базиран на доказателства обзор относно действията и свойствата на мелатонина и промяната му при хора, работещи нощем. С особено значение е информацията относно социално-значими заболявания за България каквито са хормон-зависими ракови заболявания, сърдечно-съдови, ендокринни и храносмилателни заболявания и връзката им със сменна работа при нощен труд. Разгледани са и редица индивидуални и поведенчески рискови фактори за развитие на сърдечно-съдови, ендокринни, храносмилателни и хормон-зависими ракови заболявания, които имат комплексно въздействие и допълват неблагоприятното въздействие на рисковите фактори на работното място .

Целта на дисертационния труд е ясно и точно формулирана и е пряко свързана с темата . Поставените 6 задачи логично следват от целта , като позволяват добро изпълнение на планираното проучване.

Методика на проучването

Методиката на проучването е прецизно представена, като коректно са посочени обектът и обемът на проучване, както и използваните методи.

Резултати

В Раздел „Резултати” са представени данните, получени от изследването на 1260 работещи в системата на здравеопазването лекари и специалисти по здравни грижи. С помощта на съвременни анкетни, лабораторни и аналитични методи се установява, че здравните специалисти в болничната помощ на гр. София работят предимно въртящи се смени с нощен труд с дълги работни часове на дневна и седмична база, включително с > 51 работни часа седмично. Установяват се значително по-ниски ранни сутрешни нива на екскреция на мелатонин при нощен труд в сравнение със сутрешните стойности преди дневната смяна. Данните от изследването нива на кортизола в слюнка потвърждават субективната оценка за високи нива на стрес и повишен здравен риск при нощен труд. От особено значение при стратегическото планиране на кадри в системата на здравеопазването е доказаното статистически достоверно влошаване качеството на съня при работещите с 5 и повече нощни смени месечно по отношение на всички характеристики на съня, с изключение на необходимото количество сън. Убедително се доказва, че здравните специалисти с история на нощен труд имат по-висока честота на сърдечно-съдови заболявания, артериална хипертония, заболявания на храносмилателната система и ендокринни заболявания, като една част от лицата с хронични заболявания преминават на дневна работа и ограничават извънредния и допълнителен труд. Особено показателни са резултатите за лицата, работещи над 41 работни часа седмично. С важен практически принос е установяването, че индексът на съня се явява предиктор за сърдечно-съдови, ендокринни, храносмилателни и психични заболявания заедно с възраст/трудова стаж, фамилна анамнеза за съответните заболявания, интензивност на тютюнопушене за ССЗ и заболявания на храносмилателната система, консумация на алкохол за ендокринни заболявания,

режим на работа и работни часове седмично за ендокринни и храносмилателни заболявания, полът за психични заболявания.

Резултатите са онагледени с подходящи информативни фигури и таблици.

Изводи:

Въз основа на получените резултати са формулирани 9 извода, които следват логически от поставените задачи и обобщават най-важните резултати от дисертационния труд.

Авторефератът към дисертационния труд отразява правилно структурата на разработката и съдържа в себе си най-съществените резултати и изводи от проучването.

Публикации: В резултат на дисертационния труд са представени 8 публикации (4 в чуждестранни издания). В 5 от публикациите дисертантът е първи автор. Резултатите от дисертационния труд са представени на 6 научни форума (5 в чужбина).

Нямам критични бележки към дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Актуалността на темата, използването на съвременни научни методи, получените важни практически резултати и значимостта на изводите и приносите на дисертационни труд, ми дават основание убедено да заявя, че разработката на Ирина Валериева Цекова отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в България за придобиване на научна и образователна степен „доктор”.

Въз основа на горепосоченото, препоръчвам на членовете на научното жури да гласуват положително за присъждане на научната и образователна степен „доктор” на Ирина Валериева Цекова.

София, 13.03.2022г.

Проф. д-р Каролина Любомирова, дм

